

Teave ohutusabinõude ja õnnetuste kohta Infovoldiku koostamise juhis

Sissejuhatus

Avalikkusel on õigus teada, millised ohud neid puudutavad, ja riigil on kohustus tagada, et selline teave nendeni jõuaks. Seetõttu **on suurõnnetuse ohuga ettevõtte käitajal kohustus** ([kemikaaliseadus](#) § 24 lõige 1) **teavitada** avalikkust ja ettevõttest lähtuva õnnetuse mõjupiirkonda jääda võivaid isikuid ennetavalt ettevõttest lähtuvast suurõnnetuse riskist, ohutusabinõudest ja õnnetuse korral soovitatavatest käitumisjuhistest.

Suurõnnetuse ohuga ja ohtlikus ettevõttes toimuva **õnnetuse korral korraldab käitaja koostöös Päästeametiga** viivitamata õnnetuse mõjupiirkonda jäävate isikute õnnetusest teavitamise ([kemikaaliseadus](#) § 24 lõige 2).

- **Käitaja kohustus** on teavitada viivitamata ettevõtte territooriumil ja vahetus läheduses õnnetuse mõjupiirkonda jäävaid isikuid.
- **Päästeameti kohustus** on teavitada väljaspool ettevõtte territooriumi õnnetuse mõjupiirkonda jäävaid isikuid.

Seega ennetav teavitamine ohtudest ja juhistest õnnetuse korral käitumise kohta on oluline, kuna sellisel juhul oskavad mõjupiirkonda jäävad isikud õigeaegselt reageerida ning on teadlikud käitumisjuhistest.

Kemikaaliseadus § 22 lõige 4 sätestab, et doominoefektiga ettevõtted peavad vahetama omavahel vajalikku teavet, et rakendada asjakohaseid meetmeid, ning tegema koostööd avalikkuse teavitamisel. Arvestades, et sellised ettevõtted paiknevad sageli lähestikku (näiteks tööstus- või sadamaaladel), on otstarbekas siduda see kohustus kemikaaliseaduse § 24 lõikes 1 sätestatud avalikkuse teavitamise nõudega. Sellest tulenevalt on põhjendatud, et **doominoefektiga ettevõtted loovad ühise ohuteavituse süsteemi ning koostavad koostöös ühise infovoldiku**, millega teavitatakse avalikkust suurõnnetuse riskidest, ohutusabinõudest ning õnnetuse korral soovitatavatest käitumisjuhistest.

Nõuded teabele ohutusabinõude ja õnnetuste kohta

Teave ohutusabinõude ja õnnetuste kohta (määrus nr 18 § 6 lõige 1): suurõnnetuse ohuga ettevõtte käitajal tuleb koostada nõuetekohane teave ohutusabinõude ja õnnetuste kohta, mis peab vastama [majandus- ja taristuministri 01.03.2016 määruse nr 18](#) § 6 lõike 1 nõuetele. Teabe koostamisel arvestada, et see oleks sobivas vormis ja arusaadavalt sõnastatud.

Soovitame teabe ohutusabinõude ja õnnetuste kohta koostada ka ohtlikel ettevõtetel, mis käitlevad ohtlike kemikaale, millest lähtuvalt suurõnnetuse tagajärjed võivad põhjustada ohtu elanikkonnale ja/või suurt keskkonnakahju (nt ammoniaak, kloor, ammoniumnitraat jms) ja/või mõjupiirkonda jäävate isikute teavitamiseks on kasutusel sireeniseadmed.

Ajakohastamine (määrus nr 18 § 6 lõige 4): teave tuleb üle vaadata ja vajadusel ajakohastada vähemalt kord kolme aasta jooksul ja/või kemikaaliseaduse § 23 lõikes 1 nimetatud juhtudel.

Avaldamine ja kättesaadavus (määrus nr 18 § 6 lõige 2): teave, mida käitaja avalikkusele ja ettevõttest lähtuva õnnetuse mõjupiirkonda jääda võivatele inimestele annab, peab olema paberil kättesaadav ning avaldatud ettevõtte veebilehel (juhul, kui ettevõttel endal veebileht puudub, siis muul veebilehel, sh sellest tuleb teavitada Päästeametit).

Suurõnnetuse ohuga ettevõtete ning nende poolt avalikkusele edastatava teabe leiab lisaks ettevõtete kodulehele ka [Päästeameti kodulehelt](#) ning [Maa- ja Ruumiameti kaardirakendusest](#).

Levitamine (määrus nr 18 § 6 lõige 3): käitaja levitab teavet käitisest lähtuva õnnetuse mõjupiirkonda jääda võivatele inimestele vähemalt üks kord kolme aasta jooksul. Teabe levitamisel esitatakse see otsepostitusena või viisil, mis tagab õnnetuse mõjupiirkonda jääda võivatele inimestele teabesaamise tasuta.

- **Otsepostitus:** edastatakse kõikidele mõjupiirkonda jäävatele isikutele paberkandajal posti teel. Selleks on võimalik kasutada kullerteenust või käitaja poolt määratud isikul jagada iseseisvalt. Samuti saab otsepostitust teha ka e-posti teel, kuid sellisel juhul peavad olema olemas vajalikud e-posti aadressid ning kui mõjupiirkonda jäävad vaid avalikult kasutatavad hooned, haridus-, ravi- ja sotsiaalhoolekande asutused, ettevõtted (sh doominoefektiga) või mõned üksikud eluhooned.
- **Muul viisil:** suurema mõjupiirkonna korral võib kasutada ka järgnevat lahendust:
 - Infovoldik peab olema kättesaadav ettevõtte veebilehel.
 - Teha otsepostitus e-posti teel mõjupiirkonda jäävatele avalikult kasutatavatele hoonetele, haridus-, ravi- ja sotsiaalhoolekande asutustele ning ettevõtetele (sh doominoefektiga).
 - Avaldada kohaliku omavalitsuse paberkandjal ajalehes infovoldikust kokkuvõtlik info:
 - Käitaja ja käitise nimi ning aadress.
 - Käitise tegevuse lühikirjeldus.
 - Ohutusabinõude kohta teavet andva isiku nimi või ametikoht ja kontaktandmed.
 - Lühikirjeldus võimaliku stsenaariumi kohta.
 - Kaardil kujutatud ohuala suurus (koos numbrilise väärtusega).
 - Lühikirjeldus, kuidas suurõnnetuse korral ohustatud inimesi hoiatatakse.
 - Esmased käitumisjuhised.
 - Viide, kus on leitav infovoldik täpsema teabega (soovitav on juurde lisada ka QR-kood)
 - Lisaks võib jätta teatud koguse infovoldikuid kohaliku omavalitsuse või avalikult kasutatavatesse hoonetesse, kus kodanikud viibivad (näiteks valla- või linnavalitsused, hoone, raamatukogu, kaubanduskeskus jms).

Olenemata sellest, kas infovoldiku levitamine toimub otsepostituse või muu viisi teel, **tuleb alles hoida tõendusmaterjalid infovoldiku levitamisest** (näiteks kullerteenuse arve, saadetud e-posti kirjad, kohaliku omavalitsuse ajaleht, allkirjadega kinnituslehed, fotod jms).

Infovoldiku koostamise juhised

Järgnevalt antakse ülevaade punktide kaupa, kuidas koostada infovoldikut vastavalt määruse nr 18 § 6 lõike 1 nõuetele.

1. Käitaja nimi ja käitise aadress	Tuua välja käitaja (juriidiline nim) ja käitise (käitise nimi) andmed ning käitise aadress. Aadressi andmetest peab selguma käitise (rajatise) reaalne paiknemine.
2. Ohutusabinõude kohta teavet andva isiku nimi või ametikoht ja kontaktandmed	Tuua välja käitises vastutava isiku ametikoht või nimi ja kontaktandmed. Valida selline isik, kellel on piisavad teadmised ohutusabinõude kohta ning oskab seda ohuolukorras adekvaatselt jagada. Kontaktandmete puhul eelistada sellist numbrit, millele on võimalik ööpäevaringselt helistada.
3. Kinnitus, et suurõnnetuse ohuga ettevõtte on pädevale asutusele esitanud kemikaaliseaduse alusel nõutud dokumendid ja omab vastavat tegevusluba, kaasa arvatud kemikaaliseaduse alusel viimase kohapeal tehtud riikliku järelevalvetoimingu kuupäev või viide, kust seda teavet elektrooniliselt leida, ning teave selle kohta, kust leida üksikasjalikku teavet viimase järelevalvetoimingu kohta	Tuua välja ettevõtte ohtlikkuse kategooria (A-kategooria suurõnnetuse ohuga ettevõtte, B-kategooria suurõnnetuse ohuga ettevõtte või ohtlik ettevõtte) ning kinnitus selle kohta, et esitatud on pädevatele asutusele (Päästeamet, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet) kemikaaliseaduse alusel nõutud dokumendid. Ei pea välja tooma dokumentide nimetusi ega muud detailset infot kooskõlastamise, sh kooskõlastamise aja kohta. Tuua välja info tegevusloa kohta, st millise seaduse alusel ettevõttele on väljastatud tegevusluba (kemikaaliseadus, tööstusheite seadus, lõhkematerjaliseadus, relvaseadus). Soovitav on välja tuua ka tegevusloa number. Tuua välja kemikaaliseaduse alusel Päästeameti ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti poolt teostatud järelevalvetoimingu kuupäev või viide, kust seda teavet elektrooniliselt leida. Kuna järelevalvet teostab kaks pädevat asutust ning kuupäevad võivad muutuda sagedamini kui teabe ajakohastamine, on võimalik viidata ka Päästeameti kodulehele (https://www.rescue.ee/et/ohtlikud-ettevotted). Tabelisse on kantud nii Päästeameti kui ka Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti poolt läbi viidud järelevalvetoimingu kuupäevad. Üldjuhul uuendatakse antud tabelit kord kvartalis. Tuua välja info, kust on võimalik leida üksikasjalikku teavet viimase järelevalvetoimingu kohta. Antud nõude täitmiseks võib tuua välja pädevate asutuste ja käitaja esindaja kontaktid. Päästeamet (info@paasteamet.ee) ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (info@ttja.ee).
4. Käitise tegevuse kirjeldus	Tuua välja käitise tegevusala(de) kohta lühike ja kergesti arusaadav ülevaade.
5. Suurõnnetust põhjustada võiva ohtliku kemikaali ja valmistise nimetus ning nende ohuklassifikatsioonid ja põhiliste ohtlike omaduste kirjeldus	Tuua välja suurõnnetuse ohtu tekitada võivate ohtlike kemikaalide ja/või valmististe: - Tavanimetused ning majandus- ja taristuministri 02.02.2016 määruse nr 10 lisas I hõlmatud ohtlike kemikaalide (ainete) ja või valmististe korral üldnimetused. - Üldised ohuklassifikatsioonid (aluseks CLP-määruse ohtlike kemikaalide ohuklassid ja -kategooriad). - Põhiliste ohtlike omaduste kirjeldused (kergesti arusaadavad, sh aluseks lühendatult ohu- ja hoiatuslaused). - Soovitav on lisada ka ohupiktogrammide.

	Kui tegemist on suure ainete arvuga, tuleb kõige ohtlikumad ja koguse poolest täiendusrikkamad ained üksikult esitada, ülejäänud tuleb nimetada vastavalt nende liigi ja omaduste järgi klassifitseeritult.
6. Põhiline teave suurõnnetuse ohu laadi ja stsenaariumi kohta koos selle korral rakendatavate määruse nr 18 § 5 lõike 3 punktis 3 nimetatud meetmetega, kaasa arvatud kaardil kujutatud ohuala suurus ja suurõnnetuse võimalik mõju inimestele, keskkonnale ja varale	Tuua välja põhiline teave suurõnnetuse ohu laadi (nt. tulekahju, plahvatus, mürgiste ainete levik) ning lühike kirjeldus lähtuvalt riskianalüüsist/ohutusaruandest võimaliku stsenaariumi kohta. Lühidalt kajastada, millised on rakendatavad meetmed, mis tahes võimaliku, olukorra või sündmuse kontrollimiseks ja tagajärgede piiramiseks, sh kaitsevahendite ja ressursside loetelu (määrus nr 18 § 5 lõike 3 punkt 3). Tuua välja kaardil kujutatud ohuala suurus, kindlasti märkida peale ka mõõtkava (joon- või arv mõõtkava) ning põhjasuund. Samuti tuua välja ohuala suurus arvvaatuseks. Ohualade märkimisel kaardile järgida järgmisi põhimõtteid: • Ülerõhu korral 3 ohuala (ohtlik ala, väga ohtlik ala, eriti ohtlik ala). • Mürgiste ainete korral 3 ohuala (ohtlik ala, väga ohtlik ala, eriti ohtlik ala). • Soojuskiirguse korral 2 ohuala: ehitisi ja inimesi ohustav ohtlikud alad. Lisaks tuleb kirjeldada lühidalt, millised on võimalikud mõjud inimestele, keskkonnale ja varale.
7. Teave selle kohta, kuidas suurõnnetusest ohustatud inimesi hoiatatakse ja selle toimumisel teavitatakse	Suurõnnetuse ohuga ja ohtlikus ettevõttes toimuva õnnetuse korral korraldab käitaja koostöös Päästeametiga viivitamata õnnetuse mõjupiirkonda jäävate isikute õnnetusest teavitamise. Lähtuvalt sellest tuua välja, et suurõnnetuse ohuga ja ohtliku ettevõtte käitaja teavitab viivitamata ettevõtte territooriumil ja vahetus läheduses õnnetuse mõjupiirkonda jäävaid isikuid. Väljaspool ettevõtte territooriumi õnnetuse mõjupiirkonda jäävaid isikuid teavitab Päästeamet. Õnnetusest teavitamiseks kasutatav ohuteavituse süsteem peab lähtuma ohu liigist ja õnnetuse mõjupiirkonda jäävate isikute arvust ning tagama õnnetuse korral kõigi ohustatud isikute teavitamise. Ohuteavituse süsteem peab olema ohtu arvestades asjakohane ja kasutusvalmis. Kui suurõnnetuse ohuga ettevõtte või ohtliku ettevõtte käitaja kasutab ohust teavitamiseks oma sireeniseadmeid, tagab ettevõtja, et seadmed on töökorras ja regulaarselt testitud. Ettevõtte mõistab, et laiema üldsuse jaoks kannab sireeni heliga (üheminutilise tõusva ja langeva tooniga signaal), ohust märku andmine varjumise sõnumit ning selle kuuldes eeldatakse inimeselt varjumist siseruumi, tugevate seintega tuppa, eemale akendest. Regulaarse testimise all tõlgendab Päästeamet vähemalt kord aastas heliga sireeniseade testimist ning heliga testimise korral tuleb kaasata Häirekeskus ja kohaliku omavalitsuse üksus. St ettevõtja teavitab vähemalt kümme päeva enne seadme testimist sellest Häirekeskust ja kohaliku omavalitsuse üksust, kes omakorda teavitab mõjupiirkonda jäävaid isikuid. Häirekeskuse ja kohaliku omavalitsuse kaasamine sireeniseadmete testimise korral on nõutud

	alates 1. jaanuarist 2027, kuid käesoleval hetkel on asjakohane juba antud nõudega arvestada ning protsessid kokku leppida. Vaata ka ohuteavitusega seotud juhendeid: https://www.rescue.ee/et/haedaolukorra-lahendamise-plaani-kooskolastamine. Lisada juurde, et milline on võimalik oht ning kuidas käitaja poolt plaanitakse mõjupiirkonda jäävaid isikuid teavitada, st milline ohuteavituse süsteem on ettevõttes kasutusel (sireeniseade, SMS-teavitus, raadioside, telefonikõne, teavitus valjuhääldiga, uksele-uksele teavitus, vahetu suhtlus jms). Näiteks kui ettevõttes on kasutusel sireeniseadmed, tuleb täpselt kirjeldada ära erinevate helide tähendused (nt testimine, häire algus ja lõpp) ning sireeniseadme testimisega seotud asjaolud.
8. Teave selle kohta, kuidas ohustatud inimesed peavad suurõnnetuse korral käituma	Tuua välja selged ja üheselt mõistetavad juhised põhiliste käitumisreeglite kohta ohu olukorras. Õiget käitumisjuhist suurõnnetuse korral tuleb kirjeldada kokku võetud käitumisjuhiseana. Tegevusjuhised peavad olema seotu konkreetse ohuga, see võimaldab inimestel ohuolukorras vastavalt juhistele tegutseda. Küsimused, millele ohustatud isikud ootavad vastust: • Mida tuleb kõigepealt teha? • Mida pärast seda tuleb teha? • Kas on veel vaja midagi teha? • Mida ei tohiks mitte mingil juhul teha? • Kust saab lisainfot või abi? Võimalikud käitumisjuhised ohtlike ainete seotud õnnetuste korral: • Kui saad ohuteavituse ettevõtte, EE-ALARMilt või kuuled sireene, suhtu teavitusse täie tõsidusega ja tegutse vastavalt juhistele. Alles siis kui oled turvalises kohas otsi lisainfot. • Ära mine suitsu, lekke või põlengu suunas. • Võimaluse korral liigu õnnetuspaigast ja ohualast eemale, risti tuule suunaga kattes nina ja suu rätikuga (võimalusel niiske rätikuga). • Varju lähimasse hoonesse, sulge uksed-aknad, samuti ventilatsioonivad, korstnasiibrid ja muud tuulutavad. Liigu hoones tugevate seintega ruumi ja eemale akendest. • Autos olles sulge uksed ja aknad, lülita välja ventilatsioon, sõida õnnetuspaigast ja ohualast eemale. • Teavita ning abista naabreid ja lähedal asuvaid kodanikke. • Ära suitseta ega kasuta lahtist tuld. • Otsi lisainfot ERR kanalitest (ETV, ETV+, uudisteportaal ja Vikerraadio). • Inforatsiooni saad ka paasteamet.ee ja riigiinfo telefonilt 1247. • Liigu välja alles siis, kui oht on möödas. Avalikkusele suunatud täiendavad käitumisjuhised on leitavad www.olevalmis.ee.
9. Kinnitus selle kohta, et käitleja teeb koostööd Päästeametiga, et tagada suurõnnetuse korral	Tuua välja kinnitus, et käitleja teeb koostööd Päästeametiga, et tagada suurõnnetuse korral tegutsemine ja vähendada suurõnnetuse tagajärgi.

tegutsemine ja vähendada suurõnnetuse tagajärgi	
10. Viide ettevõttevälise hädaolukorra lahendamise plaanile, mis on koostatud õnnetusest tulenevate kõigi käitise väljaspool ilmnevate tagajärgedega toimetulemiseks, ning soovitus järgida õnnetuse korral kõiki päästeasutuse antud juhiseid	Antud punktis tuleb A-kategooria suurõnnetuse ohuga ettevõtetel viidata sellele, et Päästeameti poolt on koostatud ettevõttevälise hädaolukorra lahendamise plaan (plaan koostatakse Seveso direktiivi 2012/18/EL artikli 12 ja kemikaaliseaduse § 34 punkti 3 alusel ning vaid A-kategooria suurõnnetuse ohuga ettevõtete kohta). Soovitav on viidata ka plaanile, mis on leitav Päästeameti kodulehel (https://www.rescue.ee/et/ettevottevaeline-haedaolukorra-lahendamise-plaan). Kõikidel ettevõtetel tuleb välja tuua info, et õnnetuse korral tuleb järgida kõiki päästeasutuse antud juhiseid.
11. Juhised selle kohta, kust saab punktides 7 ja 8 toodud teavet elektrooniliselt, taotluse alusel teavet inspekteerimiskava kohta ja vajadusel täiendavat teavet	Punktis 7 ja 8 alusel tuua välja info, kuidas ohustatud inimesi hoiatatakse ja teavitatakse suurõnnetusest ning millised on käitumisjuhised. Teave ohutusabinõude ja õnnetuste kohta peab olema avaldatud ettevõtte veebilehel, selle puudumisel muul veebilehel. Seega tuleb antud nõude täitmiseks välja tuua veebilehe aadress, kust on võimalik teavet elektrooniliselt leida (ettevõtte veebilehe olemasolul viidata ettevõtte veebilehele). Pädevad asutused koostavad ohuprognoosi alusel ühised iga-aastased inspekteerimiskavad pidades silmas viie aasta intervalli. Seega on võimalus taotluse alusel teavet inspekteerimiskava kohta pädevatelt asutustelt, kelleks on suurõnnetuse ohuga ja ohtlike ettevõtete osas Päästeamet ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. Seega tuleb välja tuua vastutavate isikute ning pädevate asutuste kontaktandmed, et kus saab teavet inspekteerimiskava kohta ja vajadusel täiendavat teavet.
12. Märge selle kohta, kui suurõnnetuse ohuga ettevõttest lähtuv õnnetus võib omada piiriülest toimet vastavalt piiriülese toimega tööstusõnnetuse konventsioonile	Juhul kui suurõnnetuse ohuga ettevõtte asub muu liikmesriigi territooriumi läheduses ja on võimalik piiriülese mõjuga suurõnnetus, mille puhul kohaldatakse ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni piiriülese toimega tööstusõnnetuste konventsiooni, siis tuleb see infovoldikus ka välja tuua, et tegemist on piiriülese mõjuga ettevõttega. Piiriülese mõju hindamisel võetakse aluseks konventsiooni lisas 1 olevad ained ja nende kogused, sh ettevõtte asukoht, kui lisas 1: - Olevate ainete koguseid ettevõttes ei ületata, siis ei ole tegemist piiriülese toimega ettevõttega. - Olevate ainete koguseid ettevõtte ületab, siis on vajalik hinnata piiriülest toimet lähtuvalt asukoha kriteeriumitele: 15 km riigi piirist ja/või riikidevaheline ühendus veekogu kaudu ning õnnetuse mõjud ulatuvad 48 h tunni jooksul üle piiri. Kui piiriülest mõju ei ole, siis antud asjaolu ei kirjeldata.
13. Muu info	Tuua välja kuupäev, mil infovoldik koostati ja/või viimati ajakohastati.